

Landstingsstyrelsens förslag till beslut

Motion 2005:30 av Sonia Lunnergård m fl (kd) om rättvisemärkt kaffe och te

Föredragande landstingsråd: Chris Heister

Ärendet

Motionärerna föreslår att rättvisemärkt kaffe och te upphandlas.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Landstinget är en stor leverantör av livsmedel till patienter, personal och andra. Motionärerna föreslår att det kaffe och te som upphandlas av landstingets förvaltningar och bolag ska vara rättvisemärkt.

Rättvisemärkning är ett varumärke för etisk och social hållbar handel med fokus på bättre arbets- och levnadsvillkor för odlare och anställda i utvecklingsländer. Enligt NOU (Nämnden för offentlig upphandling) är det inte förenligt med LOU (Lagen om offentlig upphandling) att ställa krav på ett särskilt märke i en upphandling. Det är inte heller enligt NOU möjligt att ställa krav enligt de kriterier som ligger bakom rättvisemärket.

Under våren 2007 kommer Stockholms läns landsting tillsammans med Västra Götalandsregionen och Region Skåne att genomföra ett pilotprojekt kring hållbar upphandling. Begreppet hållbar upphandling inbegriper förutom ekologiska och ekonomiska frågor även frågor inom det sociala området. Projektet kommer att behandla vilka krav på socialt ansvar som kan ställas i samband med upphandling.

Vidare föreslås i yttrande över motion 2006:11 (LS 0605-0950) att landstingsstyrelsen får i uppdrag att finna lämpliga former för främjande av ”socialt ansvar” i landstingets upphandlingar.

Bilagor

- 1 Motion
- 2 Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

Behandling i landstingsstyrelsen

Landstingsrådsberedningen behandlade ärendet den 30 maj 2007.

Landstingsstyrelsen behandlade ärendet den 19 juni 2007.

Vid behandlingen i landstingsstyrelsen yrkades bifall dels till landstingsrådsberedningens förslag, dels till s-, v- och mp-ledamöternas förslag.

Landstingsstyrelsens beslut fattades utan omröstning.

S-, v- och mp-ledamöterna reserverade sig:

”Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta *att* anse motionen besvarad, *att* det kaffe och te som upphandlas av landstingets förvaltningar och bolag, ska vara etiskt producerade varor som till exempel Rättvisemärkt eller annan likvärdig märkning.

Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet delar motionärernas uppfattning att detta är en mycket viktig fråga för att rätta upp missförhållanden mellan främst småskaliga jordbrukare och hantverkare i de så kallade utvecklingsländerna i syd respektive de rika aktörerna i nord som dominerar den globala handeln.

Det är också precis som motionärerna framhåller många gånger så att rättvisemärkta produkter dessutom är ekologiskt odlade vilket medför miljövinster.

Motionärerna argumenterar förträffligt för sin sak och vi har bara att instämma i detta. Eftersom dessutom Sveriges kommuner och landsting (SKL) gör bedömningen att det går att ställa etiska krav om man gör det på ett genomtänkt sätt, så föreslår vi att landstingsfullmäktige anser motionen besvarad och fattar ett beslut i motionens anda som bättre svarar mot SKL:s bedömning. Sedan motionen lades har även EU-parlamentet antagit en resolution som uppmanar europeiska myndigheter att kräva rättvisemärkta produkter i sina upphandlingar.

Ärendet och dess beredning

Sonia Lunnergård m fl (kd) har i en motion (bilaga), väckt den 11 oktober 2005, föreslagit landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* det kaffe och te som upphandlas av landstingets förvaltningar och bolag skall vara rättvisemärkt.

Ärendet har remitterats till landstingsdirektören.

Landstingsdirektören har i tjänsteutlåtande den 23 augusti 2006 (bilaga) föreslagit landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* avslå motionen.

Ärendet har tidigare behandlats av landstingsrådsberedningen den 28 februari och landstingsstyrelsen den 20 mars samt av landstingsfullmäktige den 17 april 2007.

Landstingsfullmäktige återremitterade ärendet.

Bilagor

Motionen

I en allt mer globaliserad värld kommer vi dagligen i kontakt med varor från jordens alla hörn. Några av de vanligaste varorna är kläder, skor, kaffe och bananer. Trots att vi idag anses tillhöra en gemensam marknad kommer inte fördelarna och vinsterna av handeln alla tillgodo. Det är framförallt rika aktörer i nord som dominerar den globala handeln.

Småskaliga jordbrukare och hantverkare i de s.k. utvecklingsländerna i syd har begränsade resurser och därför svårt att hävda sig på världsmarknaden trots att de står för en betydande del av produktionen. För att kunna sälja sina varor tvingas producenterna pressa sina priser och sänka kraven på arbetsförhållanden.

För att rätta upp dessa förhållanden har rättvisemärkt handel växt fram. "Rättvisemärkt" är en social och etisk märkning som vill främja rättvis handel med producenter i syd. "Rättvisemärkt" består av en förening och ett bolag, "Föreningen för Rättvisemärkt i Sverige" och "Rättvisemärkt i Sverige AB". Föreningen har 20 organisationer som medlemmar. Bolaget utfärdar licenser till svenska företag och ägs av Svenska kyrkan och Landsorganisationen, LO. "Rättvisemärkt" har systerorganisationer i 16 länder i Europa, Nordamerika och Japan. De olika organisationerna samarbetar inom FLO, "Fairtrade Labelling Organizations International", som är det internationella kontrollorganet.

Att handla rättvisemärkta varor är att ge uttryck för en etiskt medveten konsumentmakt. Att köpa rättvisemärkta produkter främjar att arbetare och odlare får skäligt betalt för arbetet de utför och att demokratin fördjupas genom att organisationsrätten är självklar och att barnarbete inte är tillåtet. Många gånger är det rättvisemärkta produkterna dessutom ekologiskt odlade vilket medför miljövinster.

Producenter av rättvisemärkt är förpliktigade att förbättra medlemmarnas och deras familjers levnadsförhållanden och sociala villkor. Särskilt kvinnor ska få möjligheter att spela en mer aktiv roll i beslutsprocessen. Man sätter höga kvalitetskrav på produkterna för att konsumenterna ska veta att varan man köper är av god kvalitet.

Svenskarna är stora konsumenter av kaffe och te. Politiker och kommunanställda är inget undantag. Vi fikar ofta och gärna, både i våra hem och i offentliga sammanhang, som t ex när vi arbetar eller när vi möts till politiska sammanträden.

LS 0510-1775

Det finns redan flera kommuner i Sverige som har tagit ställning för rättvisemärkta varor, som till exempel Växjö och Skövde. Det är dags att även Stockholms läns landsting kommer med i detta arbete.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås landstingsfullmäktige besluta:

att det kaffe och det te som upphandlas av landstingets förvaltningar och bolag ska vara rättvisemärkt

Stockholm den 11 oktober 2005

Sonia Lunnergård

Inga-Britt Backlund

Monica Karlsson

Aram El Khoury

Margaretha Åkerberg

Janne Stefanson

Åke Holmström

Sten Erson-Wester

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

Förvaltningens synpunkter

Kostpolicy

Enligt kostpolicy för Stockholms läns landsting (2006-04-11) så skall landstinget tillhandahålla hälsosamma och goda måltider så långt det är möjligt. De skall baseras på ekologiska framställningsmetoder samt energi- och resurshushållning i alla led. En handlingsplan har tagits fram för att stegvis genomföra kostpolicyn inom områdena; patientmat, personalrestauranger och arbetsplatser samt friskvård, representation, kafeterior, kiosker och automater.

Lagen om offentlig upphandling (LOU)

Enligt LOU kan man vid offentliga upphandlingar inte ställa krav på ett särskilt märke. Vad LOU medger, är att vi ställer krav som motsvarar kriterierna för särskild märkning.

När det gäller rättvisemärkning vill NOU (Nämnden för offentlig upphandling) påminna om att: ”en upphandlande myndighet eller enhet kan endast i vissa undantagsfall kräva att en vara är märkt på ett angivet sätt. Ett märke kan endast utgöra bevis om att i upphandlingen relevanta krav är uppfyllda. En upphandlare kan inte kräva medlemskap i eller godkännande från en viss organisation eller ett angivet bolag, såsom Rättvisemärkt i Sverige AB. Den grundläggande frågan är således om myndigheten kan ställa krav på t.ex. att varan producerats av småbönder och arbetare i tredje världen, som har en långsiktig affärsrelation med köparen och att produkten i så hög grad som möjligt förädlats i ursprungslandet samt att social, ekonomisk och demokratisk utveckling i ursprungslandet gynnas, vilket Rättvisemärkt förutsätter. Dessa målsättningar kan, hur eftersträvansvärda de än må vara, sammantaget leda till en prioritering av varor och leverantörer som strider mot lagens 1 kap. 4 § om utnyttjandet av konkurrens och likabehandling av anbudsgivare.”

Tillgång

Nästan alla kaffebolag kan i dag erbjuda rättvisemärkt kaffe. Några få leverantörer kan erbjuda rättvisemärkt te i lös vikt.

Priset

Rättvisemärkta varor är som regel dyrare än konventionella varor. Kilopriset för t.ex. kaffe kan i dag vara dubbelt så högt som för det konventionella kaffet.

Slutsats

Enligt tillsyningsmyndigheten (NOU) är det inte förenligt med LOU att specificera rättvisemärkt kaffe/te i en upphandling. Det är ej heller möjligt att ställa krav enligt de kriterier som ligger bakom rättvisemärket. Med anledning härav föreslår förvaltningen att motionen avslås.